

ЛІТЕРАТУРА:

1. Боднар А.О. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до олімпійської освіти молодших школярів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Харків, 2016. 264 с.
2. Гринченко І.Б. Процес професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в країнах Європи і в Україні. Педагогічний дискурс. 2012. Вип. 12. С. 103–109. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/0peddysk_2012_12_22.
3. Гришина Е.П. Формирование готовности будущего учителя физической культуры к созданию и реализации здоровьесберегающих образовательных технологий: дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.08. Самара, 2005. 228 с.
4. Данильченко С.В. Сутність професійної підготовки майбутніх вчителів початкових класів. Наукові праці вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет». Серія «Педагогіка, психологія і соціологія». 2013. № 2 (14). С. 41–45.
5. Канивец П.И. Модели и методы оценки качества подготовки и повышения конкурентоспособности специалистов: дис. ... канд. эконом. наук: 08.00.13. Новочеркасск, 2004. 230 с.
6. Кашуба А.А. Теоретичні аспекти підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації змагальної діяльності зі спортивних ігор. Інноватика у вихованні: зб. наук. пр. Рівне: Вид-во РДГУ, 2016. Вип. 3. С. 245–251.
7. Коваленко Ю.О. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання дітей дошкільного віку у вищих навчальних закладах: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Запоріжжя, 2008. 18 с.
8. Конькова Р.В. Подготовка преподавателя физической культуры в классическом университете: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. М.: РГБ, 2003. 215 с.
9. Курило В.С., Мартиненко В.В. Концептуальные основы непрерывной профессиональной подготовки специалистов физического воспитания и спорта в Украине. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2006. № 12. С. 102–105.
10. Лубышева Л.И. Методология обновления содержания физического воспитания учащейся молодежи. Материалы совместной научно-практической конференции РГАФК, МГАФК и ВНИИФК. М., 2001. С. 162–166.
11. Савченко Т.В. Высокое качество подготовки специалистов – главная цель повышения эффективности психолого-педагогического управления образовательным процессом в филиалах вуза. Ученые записки. 2007. № 5 (27). С. 83–86.
12. Степякова Н.Е. Профессиональная подготовка будущего педагога в процессе изучения дисциплин педагогического цикла: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. Пенза, 2007. С. 3.
13. Сущенко Л.П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект): монографія. Запоріжжя: ЗДУ, 2003. 442 с.
14. Чернышева Л.Г. Модернизация высшего профессионального образования в области физической культуры и спорта. Педагогические науки. – 2006. № 7. С. 95–97.
15. Шандригось В., Шандригось Г. Проблеми і шляхи підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Нова педагогічна думка. 2013. № 4. С. 221–223. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2013_4_71.

УДК 355.237.3:37.012(043.3)

ОСНОВНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ РАДІАЦІЙНО-ХІМІЧНОГО ЗАХИСТУ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ

Король Я.І., заступник начальника
кафедри тактики та загальновійськових дисциплін
Військова академія (м. Одеса)

У статті розглянуто основи формування готовності майбутніх офіцерів до професійної діяльності, розглянуто основні тенденції розвитку військової освіти та тенденції розвитку високих моральних якостей захисника Вітчизни, з'ясовано теоретичні основи підготовки майбутніх офіцерів до використання засобів радіаційно-хімічного захисту, зазначено основні аспекти системи підготовки майбутніх офіцерів до професійної діяльності як важливої складової частини військової освіти, виділено основні чинники формування готовності майбутніх офіцерів до використання засобів радіаційно-хімічного захисту в екстремальних ситуаціях.

Ключові слова: *вища військова освіта, система військової освіти, майбутні офіцери, професійна діяльність, професійна підготовка, основні чинники формування готовності.*

В статье рассмотрены основы формирования готовности будущих офицеров к профессиональной деятельности, рассмотрены основные тенденции развития военного образования и тенденции развития высоких моральных качеств защитника Отечества, выяснены теоретические основы подготовки буду-

щих офицеров к использованию средств радиационно-химической защиты, указаны основные аспекты системы подготовки будущих офицеров к профессиональной деятельности как важной составляющей военного образования, выделены основные факторы формирования готовности будущих офицеров к использованию средств радиационно-химической защиты в экстремальных ситуациях.

Ключевые слова: *высшее военное образование, система военного образования, будущие офицеры, профессиональная деятельность, профессиональная подготовка, основные факторы формирования готовности.*

Korol Ya.I. MAIN FACTORS OF FORMATION OF FUTURE OFFICERS' READINESS TO USE RADIATION-CHEMICAL PROTECTION PRODUCTS IN EXTREME SITUATIONS

The article considers the bases of formation of future officers' readiness for professional activity, considers the main tendencies of the development of military education and trends in the development of high moral qualities of the defender of the Fatherland, the theoretical basis for preparing future officers for the use of radiation and chemical protection, the main aspects of the training system for future officers are outlined to professional activity as an important component of military education, the main factors of formation of readiness of future officers to use radiation and chemical protection in extreme situations.

Key words: *higher military education, system of military education, future officers, professional activities, vocational training, main factors of readiness.*

Постановка проблеми. Розвиток системи військової освіти в Україні є одним із пріоритетних напрямів у будівництві Збройних Сил та інших військових формувань України. Збереження досягнень вищої військової школи України, її науково-педагогічного потенціалу, забезпечення якісної підготовки військових фахівців відповідно до сучасних вимог, зменшення витрат на їх підготовку, сформування і забезпечення розвитку високих моральних якостей громадянина України та захисника Вітчизни і є головною метою Концепції військової освіти в Україні [7]. Військово-професійна освіта XXI ст. має враховувати найважливіші тенденції, принципи розвитку всієї системи освіти у світі та нашої державі, призначення Збройних Сил України, основну мету навчання воїнів, забезпечення їх особистісного розвитку в умовах військової служби, завдання і зміст військово-дидактичного процесу, завдання загальнолюдського, національного і військового виховання [14, с. 19].

Стратегія держави у сфері освітньої політики у вищій військовій школі має бути спрямована на якісну професійну підготовку, виховання майбутнього українського офіцера з урахуванням концептуальних принципів підготовки майбутніх офіцерів до професійної діяльності у процесі вивчення фахових дисциплін [4, с. 127]. Актуальність дослідження процесу формування готовності майбутніх офіцерів до професійної діяльності та його динаміки визначаються міжнародними та внутрішніми воєнно-політичними чинниками, подальшим реформуванням Збройних Сил України; змінами у національній законодавчій базі щодо освіти, інформатизацією освіти та науки, зниженням якості підготовки військових фахівців; формуванням нової ідеології стандартів вищої військової освіти тощо [11, с. 10].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концепції розвитку освіти й підготовки фахівців у вищій школі приділено значну увагу в дослідженнях вітчизняних науковців – С.У. Гончаренка, І.А. Зязюна, О.Г. Мороза та ін; концептуальні основи професійної підготовки майбутніх офіцерів розглядалися у працях О.В. Барабанщикова, А.В. Галімова, В.П. Давидова, О.В. Діденка, А.М. Зельницького, Л.О. Кандибович, І.А. Новака, В.А. Чернявського, В.В. Ягупова та ін; проблемами підготовки фахівців у військовій педагогіці займалися А.М. Зельницький, Д.В. Іщенко, А.О. Лігоцький, Є.Ю. Літвіновський, В.С. Маслов, М.І. Нецадим, І.С. Руснак, С.В. Сінкевич, О.В. Торічний та ін.

Постановка завдання. Метою статті є визначення основних чинників формування готовності майбутніх офіцерів до використання засобів радіаційно-хімічного захисту в екстремальних ситуаціях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Динамічні трансформації в житті суспільства України потребують підвищення ефективності підготовки майбутніх офіцерів до військово-професійної діяльності відповідно до сучасних вимог і державних освітніх стандартів. Нині відбуваються процеси модернізації вітчизняної системи вищої військової освіти згідно із Болонською декларацією. Це означає, що інтеграція національної освіти в європейське співтовариство та зміна змісту й структури вищої військової освіти сприяє вирішенню суттєвих питань змісту й рівня підготовки майбутніх офіцерів до військово-професійної діяльності відповідно до вимог і потреб сучасного суспільства і потребує значного підвищення ефективності та якості навчально-виховного процесу, зокрема в аспекті підготовки майбутніх офіцерів до професійної діяльності [8, с. 13].

Сучасна військова освіта, на думку П.Р. Вишневецького, повинна забезпечити вияв трьох основних функцій: розвивальну, яка забезпечує безперервне збагачення творчого потенціалу особистості; компенсаційну, що надає можливість військовому фахівцю скоригувати свою підготовку; адаптаційну, яка сприяє постійному пристосуванню до світу, що змінюється [1, с. 34].

Вищі військові навчальні заклади вирішують складне завдання формування професійних якостей майбутніх офіцерів. Вирішується і низка освітніх завдань. По-перше, формування потреби в освіті, важливості суспільного інтересу до неї; розвиток творчої особистості, формування інноваційного мислення; глобальний характер освіти; створення фундаменту освіти на основі органічної і збалансованої єдності природничої, гуманітарної і професійної складових частин освіти; гуманізація освіти; екологічна спрямованість освіти; інформатизація освіти; розробка сучасної дидактики різних рівнів освіти; запровадження сучасних технологій навчання; формування потреби в самостійному опануванні знань, у самоосвіті; всебічне матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення освіти відповідно до поставлених завдань і мети; перегляд ролі, функцій науково-педагогічного складу, організації його підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації [9, с. 31]. По-друге, підготовка компетентних майбутніх офіцерів, які відповідають сучасним вимогам кваліфікаційних характеристик підготовки офіцерських кадрів; всебічне й гармонійне виховання курсантів, формування в них відповідних військово-професійних, патріотичних, ділових, морально-психологічних якостей, виховання почуття обов'язку та готовності до захисту України; підвищення кваліфікації науково-педагогічного складу та перепідготовка фахівців різних освітньо-кваліфікаційних рівнів і категорій [3, с. 12].

Успішне розв'язання завдань військово-професійної освіти визначається належним рівнем розвитку теорії та методики військового навчання, наповненням їх сучасним гуманістичним змістом, своєчасним вирішенням організаційно-методичних проблем бойової та гуманітарної підготовки, навчання підрозділів і частин на основі особистісно орієнтованих технологій навчання, гуманізацією, гуманітаризацією та демократизацією військово-дидактичного процесу [13, с. 56].

Вимоги до змісту, обсягу і рівня підготовки військових фахівців встановлюються відповідно до потреб Збройних Сил та інших військових формувань України,

державних стандартів освіти, які є основою оцінки освітнього й освітньо-кваліфікаційного рівня фахівців, незалежно від форм одержання освіти. Державні освітні стандарти щодо підготовки військових фахівців розроблюються і затверджуються відповідно до встановленого переліку напрямів і спеціальностей підготовки військових фахівців у галузі знань «Військові науки» [6]. Освітній процес закладів вищої військової освіти направлений на фундаменталізацію його змісту та виокремлює: спрямованість змісту навчання на забезпечення цілісності сприйняття наукової картини світу; забезпечення системності знань майбутніх офіцерів, озброєння їх методологією пізнання теорій, законів, наукових фактів, експерименту тощо; високу ступінь узагальненості структури одиниць знань та опанування досвіду здійснення узагальнених способів діяльності; спрямованість на формування професійного мислення, на конструювання власної діяльності; формування здатності до синтезу знань, до опанування міждисциплінарного знання [10, с. 105]. У навчальному закладі відбувається накопичення необхідних знань, відпрацьовуються вміння та навички, формується інтерес до спеціальності, військова спрямованість, ціннісні орієнтації, розвиваються і вдосконалюються необхідні психологічні якості, стійкість, витривалість та ін. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (ст. 1), професійна підготовка – це здобуття кваліфікації за відповідним напрямом підготовки або спеціальністю [5].

Основними завданнями підготовки курсантів до професійної діяльності в закладах вищої військової освіти є: підготовка компетентних офіцерів, які відповідають сучасним вимогам кваліфікаційних характеристик підготовки офіцерських кадрів; всебічне та гармонійне виховання курсантів, формування в них відповідних військово-професійних, патріотичних, ділових, морально-психологічних якостей, виховання почуття обов'язку та готовності до захисту України; підвищення кваліфікації науково-педагогічного складу та перепідготовка фахівців різних освітньо-кваліфікаційних рівнів і категорій [3; 12]. Відтак якість підготовки військового фахівця суттєво залежить від багатьох чинників, що впливають на стан системи, у першу чергу – від потенціалу вищих військових навчальних закладів (наявності кваліфікованих кадрів; наукової, навчальної, виробничої, комп'ютерної бази; методичного забезпечення навчального процесу), крім того, кадрового потенціалу замовника, і визначається критеріями

якості фахівця, які значною мірою залежать від змісту двох моделей: з позицій вищих військових навчальних закладів і з позицій замовника, єдність яких, їхнє максимальне зближення є, власне кажучи, метою створення нової педагогічної системи [2, с. 124].

Відтак основними чинниками формування готовності майбутніх офіцерів до використання засобів радіаційно-хімічного захисту в екстремальних ситуаціях є:

– спрямованість моральних якостей громадянина України та захисника Вітчизни і мотиваційних цінностей для включення до системи соціальних особистісних зв'язків і відносин, досягнення суспільної й особистісної значущості, розвиток творчих здібностей, формування професійно важливих якостей особистості, що відповідають вимогам професії, формування й розвиток стійких моральних характеристик до професійної зрілості;

– спрямованість особистісних і професійних умінь на засвоєння відповідних знань, вмінь і навичок до виконання професійної діяльності, формування професійно-педагогічних умінь і навичок для кваліфікованого виконання професійних завдань, опанування конкретних практичних умінь і навичок для оволодіння майбутніми офіцерами військово-спеціальних дисциплін щодо використання засобів радіаційно-хімічного захисту, розвиток і формування вміння застосовувати набутих вмінь і навичок до виконання професійних завдань і здатності до набуття рівнів підготовленості до використання засобів радіаційно-хімічного захисту;

– удосконалення освітньо-військової системи підвищення якості професійної підготовки майбутніх офіцерів до професійної діяльності, удосконалення особливостей і структури підготовки майбутніх офіцерів до застосування набутих вмінь і навичок до використання засобів радіаційно-хімічного захисту в екстремальних ситуаціях. Спрямування організації навчально-виховного процесу закладів вищих військових навчальних закладів на удосконалення методик навчання майбутніх фахівців, індивідуалізацію військово-професійної підготовки, удосконалення міждисциплінарних зв'язків навчальних дисциплін та організації науково-дослідницької діяльності майбутніх офіцерів;

– спрямованість наукового підходу до визначення системи організаційних і педагогічних умов формування у майбутніх фахівців професійної спрямованості до використання засобів радіаційно-хімічного захисту в екстремальних ситуаціях, формування навичок високої пізнавальної

активності та самостійності, саморозвитку, самоствердження, самовдосконалення, інтересу до діяльності, що сприятиме сформованості готовності майбутніх офіцерів до професійної діяльності та готовності до використання засобів радіаційно-хімічного захисту в екстремальних ситуаціях.

Висновки з проведеного дослідження. У процесі професійної підготовки у вищих військових навчальних закладах майбутні офіцери повинні здобути належний рівень професійної підготовленості з високим розвитком моральних якостей громадянина України та захисника Вітчизни. Визначення основних чинників формування готовності майбутніх офіцерів до використання засобів радіаційно-хімічного захисту в екстремальних ситуаціях є важливим спрямуванням такого освітнього процесу. Проблема формування готовності майбутніх офіцерів до професійної діяльності потребує удосконалення відповідно до вимог і потреб сучасного суспільства та підвищення ефективності та якості освітнього процесу в закладах вищої військової освіти. Успішне розв'язання залежатиме від спрямованості освітнього процесу, методів, засобів, форм, прийомів, спеціально визначених педагогічних умов, пов'язаних із проблемою вдосконалення такої системи, та підвищення ефективності самого освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вишневецький П.Р. Удосконалення педагогічного управління навчальним процесом у вищому військовому навчальному закладі на основі інноваційних технологій: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04; Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького. Хмельницький, 2005. 205 с.
2. Войцехівський О.Л. Підготовка майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності в пунктах пропуску через державний кордон: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04; Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького. Хмельницький, 2012. 169 с.
3. Генсон М.Е. Керування освітою та організаційна поведінка / пер. з англ. Х. Проців. Львів: Літопис, 2002. 384 с.
4. Гончарова О.М. Теоретико-методичні основи особистісно-орієнтованої системи формування інформаційних компетентностей студентів економічних спеціальностей: дис. ... док. пед. наук: 13.00.02. К., 2007. 471 с.
5. Закон України «Про вищу освіту» від 01 липня 2014 р. № 1556-VII. URL: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>.
6. Кабінет Міністрів України, Постанова від 15 грудня 1997 р. № 1410 «Про створення єдиної системи військової освіти». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1410-97-п>.

7. Концепція військової освіти в Україні. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1410-97-%d0%bf>.

8. Лісниченко Ю.М. Підготовка майбутніх офіцерів до професійної діяльності в процесі вивчення фахових дисциплін: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04; Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького. Х., 2015. 167 с.

9. Нецадим М.І. Військова освіта України: історія, теорія, методологія, практика: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. К., 2004. 56 с.

10. Руденко Ю.С. Совершенствование теории и практики обучения слушателей и курсантов высших военно-учебных заведений: дисс. ... док. пед. наук: 13.00.01; РосНОУ. М., 2002. 502 с.

11. Телелим В.М., Приходько Ю.І. Підготовка військових фахівців з вищою освітою: системний підхід.

Військо України. Національний університет оборони України імені Івана Черняховського. 2013. №1–3. С. 3–15.

12. Торгашина Т.И. Научно-исследовательская работа студентов педагогического вуза как средство развития их творческого потенциала: автореф. дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.08; Волгоградский государственный педагогический университет. Волгоград, 1999. 192 с.

13. Чистовська І.П. Формування педагогічної компетентності майбутніх магістрів військового управління: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04; Національна академія оборони України. К., 2006. 223 с.

14. Ягупов В.В. Загальнодидактичні основи навчання військовослужбовців строкової служби Збройних Сил України: автореф. дис. ... док. пед. наук: 13.00.04; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. К., 2002. 34 с.

УДК 378.147.016

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ РИТОРИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Корчова О.М., к. пед. н., старший викладач
кафедри української мови, літератури та методики навчання
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

У статті виявлено й обґрунтовано педагогічні умови формування риторичної компетентності в майбутніх фахівців соціономічних спеціальностей (соціальних працівників, психологів): антропоцентризм навчання в колі взаємодії «викладач – студент», «студент – студент» у закладі вищої педагогічної освіти; цілісність риторичної підготовки на засадах міжпредметних зв'язків і впровадження спеціального навчального курсу «Практична риторика»; створення риторичного освітнього простору (із долученням засобів інформаційно-комунікаційних технологій). Закцентовано увагу на комплексності окреслених педагогічних умов.

Ключові слова: педагогічні умови, риторична компетентність, майбутні фахівці соціономічних спеціальностей.

В статье выявлено и обосновано педагогические условия формирования риторической компетентности у будущих специалистов социологических специальностей (социальных работников, психологов): антропоцентризм обучения в кругу взаимодействия «преподаватель – студент», «студент – студент» в заведениях высшего педагогического образования; целостность риторической подготовки на основе взаимосвязи учебных дисциплин и внедрения специального учебного курса «Практическая риторика»; создание риторической образовательной среды (с использованием средств информационно-коммуникационных технологий). Акцентировано внимание на комплексности указанных педагогических условий.

Ключевые слова: педагогические условия, риторическая компетентность, будущие специалисты социологических специальностей.

Korchova O.M. PEDAGOGICAL CONDITIONS FORMING THE RHETORICAL COMPETENCE OF INTENDING PROFESSIONALS IN SOCIONOMICAL SPECIALTIES

The pedagogical conditions of forming the rhetorical competence of intending professionals in sociological specialties (social workers, psychologists) were characterized in the article. Among them are the anthropocentrism of training in terms of interaction between “teacher – student”, “student – student” at higher pedagogical educational institutions; the integrity of the rhetorical training based on interdisciplinary connections and introducing the specialized course “Practical Rhetoric”; creating rhetorical educational space (using means of information and communication technologies). The attention is focused on the complexity of the outlined pedagogical conditions.

Key words: pedagogical conditions, rhetorical competence, intending professionals in sociological specialties.